

JEŠTĚ JEDNOU K SOUČASNÉMU SYSTÉMU HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Větu „Současný systém hodnocení výsledků aplikovaného výzkumu je pro technické oblasti zcela nevhodný.“ je v komunitě stavebních inženýrů slyšet téměř nepřetržitě. Objevují se i její různé mutace vyjádřené slovy: „falešný“, „demotivující“, „v nejvyšší míře škodlivý“. A v parafrázi na záhadnou hru Járy da Cimrmana „Přetržené dítě“: „a čtenáři, kteří si, jak říkáme, neberou servítky, ho dokonce označují za abstraktní. Systém nebyl dobře přijat ani v tisku, ani v tlači“.

Jak jsme se dostali od systému hodnocení výsledků vědy a výzkumu, který navrhl a podporuje RVVI (Rada pro výzkum, vývoj a inovace), k Cimrmanovi a jeho hře? Oslím můstkem. RVVI totiž hraje hru s českými inženýry. Hru, kterou je možné nazvat „Inženýři, jste hlupáci, přispěli jste na výzkum, ale nic za to nedostanete“.

Proč by si to měli čeští inženýři myslet? Třeba po přečtení názoru PhDr. Miroslavy Kopicové z RVVI vyjádřeného v dopise adresovanému Ing. Michaelu Trnkovi z ČKAIT (přepis dopisu otištěného v časopisu Stavebnictví 01-02/14, str. 6):

PhDr. Miroslava Kopicová

1. místopředsedkyně Rady pro výzkum, vývoj a inovace
V Praze dne 11. listopadu 2013
Čj.: 14276/2013-RV

Vážený pane předsedo,

na základě pověření pana premiéra Vám děkuji za Váš dopis ze dne 29. října 2013 č.j. 1127/2013 (č.j. 1128/2013), ve kterém se na mne a pana premiéra obrácíte s požadavkem na úpravu Metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací a hodnocení výsledků ukončených programů (platné pro léta 2013 až 2016) – (dále jen „Metodika“) ve vztahu k hodnocení druhu výsledku J_{rec} .

K Vašemu požadavku a jednotlivým připomínkám zaslám toto stanovisko:

Cílem Metodiky v této oblasti je, aby autoři publikující v českých lokálních časopisech postupně publikovali v prestižních mezinárodních cizojazyčných časopisech a tím zvyšovali jejich odbornou úroveň a posouvali tak národní rozměr české vědy ke světovosti. V důsledku toho je očekáván postupný odliv autorů z domácích periodik. Tento důsledek však tvůrci Metodiky nepovažují za negativum, ale naopak za jednoznačné pozitivum směřující ke zvýšení kvality jak publikovaných výsledků, tak předmětných časopisů.

Na závěr nutno poznamenat, že Rada pro výzkum vývoj a inovace (dále jen „Rada“) samozřejmě uznává významnou úlohu „českých“ časopisů v rovině popularizace ve vztahu k české odborné veřejnosti. Tuto popularizační úlohu však Rada vnímá odlišně od úlohy základního a aplikovaného výzkumu.

S pozdravem

Vzkaz pro českého inženýra je jasný: Zaplat' daně, ať je na výzkum. Už se anglicky, aby sis mohl výsledky přečíst v zahraniční databázi. A možná budeš muset za přečtení zaplatit ještě jednou.

Abyste měl inženýr informaci úplnou, je potřeba říci, že se za uveřejnění článku v angličtině v zahraniční databázi platí. Nejedná se tedy o „zvýšení kvality publikovaných výsledků“, jak je uvedeno výše, ale o normální obchod: Výzkumníku, chceš mít článek v databázi? Zaplat'!

Je téměř příznačné, že jsme nedávno oslavili státní svátek věnovaný Janu Husovi, který kritizoval kupčení církve s odpustky. My tu dnes máme pouze upravenou verzi této staré praktiky: kupčení s recenzovanými články. Že je to nemravné, že jsou české veřejnosti upírány výsledky českého výzkumu, že je to podpora zahraničních firem vlastních databází, které RVVI doporučuje? Ano. Otázkou je: proč? A ptát bychom se měli pěkně nahlas.

Možná by si členové RVVI měli přečíst i dokument „San Francisco Declaration on Research Assessment“ z roku 2012 (<http://www.ascb.org/dora>), kde se kromě jiného píše:

[...] General Recommendation

1. Do not use journal-based metrics, such as Journal Impact Factors, as a surrogate measure of the quality of individual research articles, to assess an individual scientist's contributions, or in hiring, promotion, or funding decisions [...]

Výše popsané skutečnosti jsou již spíše k smíchu svou absurditou než k zlosti. Možná se ale schyluje na lepší časy. První vlaštovkou může být text uveřejněný 24. června 2016 na webu RVVI (<http://www.vyzkum.cz/FrontAktualita.aspx?aktualita=780879>):

RVVI projednala zásady nového hodnocení výzkumu

Výsledky výzkumu se budou v příštích letech posuzovat s větším důrazem na kvalitu a poslání výzkumných organizací. Díky tomu by se měly efektivněji rozdělovat peníze na výzkum. Zásady hodnocení podle nové Metodiky 2017+ dnes projednala vládní Rada pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI). Metodika by měla začít platit od roku 2017.

„Dosavadní způsob hodnocení výzkumu podle takzvaného kafemlejnku zásadně přepracujeme. Od prostého hodnocení vědeckých výstupů se chceme posunout k sofistikovanému hodnocení samotných výzkumných organizací a jejich základního či aplikovaného výzkumu, případně jejich spolupráce s firmami. Na základě výsledků pak upravíme i financování výzkumných institucí,“ vysvětlil vicepremiér a předseda RVVI Pavel Bělobrádek.

Dle návrhu, který se bude dále dopracovávat, bude systém hodnocení výzkumných organizací zaváděn postupně v následujících třech letech. V prvním roce bude hodnocena kvalita omezeného počtu výstupů a bude na institucích, které výsledky základního nebo aplikovaného výzkumu do hodnocení přihlásí. Na základě tohoto hodnocení budou výzkumné organizace rozděleny podle kvality do tří kategorií. V dalších letech budou postupně přidávána další hodnotící kritéria.

Co se týká změny financování, k částce, která byla přidělena v roce 2016 podle stávajícího hodnocení, se má v dalších letech přidávat i bonifikace podle výsledků hodnocení nového.

Hodnocení by se i nadále mělo provádět každoročně, po roce 2020 by se mělo hodnotit v intervalu 4 až 5 let. Konkrétní nastavení Metodiky se nyní bude projednávat se zástupci výzkumného sektoru (například Česká konference rektorů, Akademie věd ČR, Svaz průmyslu a dopravy, Asociace výzkumných organizací, rezorty, odborové svazy atd.). V prosinci by měla Metodiku 2017+ schvalovat vláda.

Předseda Rady dnes také vyhlásil výzvu k podávání návrhů na předsedu a členy předsednictva Grantové agentury ČR. V prosinci a v lednu končí druhé funkční období čtyřem z celkem pěti členů předsednictva včetně předsedy GAČR. Ve funkci bude v příštím roce pokračovat pouze místopředsedkyně GAČR Stanislava Hronová. Návrhy na členy předsednictva lze posílat do konce září, o kandidátech bude RVVI rozhodovat v říjnu. Navržené kandidáty poté ještě bude schvalovat vláda.

Rada jednala také o obnovování provozu informačního systému výzkumu, vývoje a inovací a harmonogramu spouštění dalších částí informačního systému. První spuštěný modul informačního systému byl hodnocen velmi pozitivně.

Držíme RVVI palce. Snad tím skončí podpora zahraničních agentur vybírajících poplatky za uveřejnění příspěvku z českého výzkumu. Snad si bude moci český inženýr přečíst výsledky českého výzkumu placeného českými korunami v češtině. Snad za toto čtení nebude muset znovu platit – zaplatil již daně, z kterých je výzkum hrazen. A snad si pak nebude myslet, že jej RVVI považuje za hlupáka, který ji platí, ale nedostane od ní nic. Snad ...

Jistě to bude dlouhá cesta s mnoha nástrahami, balancování na oslňující broušeném mnoha zájmy. Snad to dobře dopadne ... i pro české inženýry.

Michal Števula, redakce Beton TKS

PS: Abychom pomohli inženýrům-betonářům, umísťujeme na webové stránky Beton TKS www.betontks.cz články uveřejněné v jednotlivých číslech časopisu. V současnosti pracujeme na zjednodušeném systému vyhledávání (retrospektivně od nejnovějších příspěvků po nejstarší) ve zmiňované databázi a na podzim tohoto roku by tedy mělo být přehledně zveřejněno cca 1 800 článků. Podobný program má v současnosti nově i Česká betonářská společnost ČBS. Ve finále tak bude k dispozici cca 3 600 článků o betonu v češtině, které prošly určitým způsobem lektorování: česká databáze pro české inženýry.